

VYUŽITIE ARANŽÉRSKÝCH PRÁC A DEKORÁCIÍ VO VÝCHOVNO-VZDELÁVACOM PROCESE NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH

THE UTILISATION OF FLORAL WORKS AND DECORATION DURING EDUCATIONAL PROCESS AT ELEMENTARY SCHOOLS

Anna Gogoláková¹, Judita Lorencová²

^{1,2}Katedra botaniky a genetiky, FPV, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Tr. A. Hlinku 1, 949 01 Nitra, e-mailová adresa: agogolakova@gmail.com

Abstract

Article contains 22 proposals of floral works and decorations (3 proposals within autumn topic, 11 proposals within winter topic and 8 proposals within spring topic). Six proposals were realized during teaching of art lessons at Elementary school. The selected floral proposals were adapted to the age and skills of pupils. In order to arise the pupils' interest for selected proposals were applied motivational expressions (riddle, poem, song) with using of inter-subject relations. The proposal are suitable didactic tool for teachers within curriculum extension of Art lessons, Working lessons, possibly these proposals can be utilized during after-school activities in School clubhouse and Centers of free time.

Keywords: didactic methods, elementary school, floral arranging, floristics, pupils

1 Úvod

Kvetiny zohrávajú v našom živote dôležitú úlohu. Už od nepamäti ich ľudia používali pri oslavách, na vyjadrenie svojich pocitov, skúseností (Hillier, 2000). Höhn (1975) tvrdí, že pestré farby kvetín, ich mnohotvárnosť a príjemná vôňa nás naplňujú pocitom radosti, podnecujú našu obrazotvornosť, zlepšujú tiesňovú atmosféru a veľmi často nám priamo vracajú chuť do života. Jedným z dôkazom, že človek si všimol prírody okolo seba, sú nástenné kresby v jaskyniach na počiatku dejín ľudskej spoločnosti (Pokorný a kol., 1968).

Spracúvaniu prírodných materiálov sa venovali aj naši predkovia, ktorí si ozdobovali svoje príbytky konárkami alebo kvetmi. Deťom vyrábali rôzne hračky z dreva alebo šúpolia. Využívali materiál, ktorý im príroda v danom ročnom období poskytla. Človek by mal spoznávať krásu prírody od útleho veku. Naučiť sa ju vnímať všetkými zmyslami, a tým si vytvárať kladný vzťah ku všetkému živému.

So základmi techník aranžovania sa žiaci stretávajú už na prvom stupni základných škôl. Prostredníctvom aranžovania u žiakov pestujeme vzťah, lásku a cit k prírode. Rozvíjame u nich predstavivosť, fantáziu, úsilie o vyjadrenie detského videnia. Cieľom aranžovania je naučiť žiakov rozoznávať a využiť rastlinný materiál a osvojiť si zásady aranžovania. Aranžovaním vo vyučovacom procese umožňujeme žiakom priamy styk so živou prírodou. Môžeme ho využiť najmä na hodinách výtvarnej výchovy, ktoré prispievajú k vytváraniu nových estetických, kultúrnych, spoločenských, ako aj budúcich materiálnych hodnôt a výrazne prispievajú k ochrane a tvorbe životného prostredia.

Ochrana životného prostredia je aktuálnou témou dneška, ktorá sa v súčasnosti dostáva do popredia záujmu všetkých nás. Štúdiom životného prostredia sa v školských zariadeniach zaoberá environmentálna výchova. Jej prioritou by malo byť vytváranie kladného vzťahu žiaka k prírode. Vedomosti o zákonitostiach prírody žiaci čerpajú i z predmetov prvouka, prírodoveda a prírodopis. Počas vychádzok do blízkeho okolia učíme žiakov rozoznávať zvuky prírody a vidieť jej farebné odtiene.

V školskom zariadení žiaci, učitelia, vychovávatelia strávia podstatnú časť svojho života. Upravené, príjemné prostredie vplyva na náš psychický stav, najmä duševnú vyrovnanosť i náladu. K estetickému úrovni prostredia patria i kvetiny, ktoré sú prejavom kultúry, tak ako kniha, obraz alebo hudba a nemali by chýbať v žiadnej školskej triede, v oddelení školského klubu, školskej chodbe. Pekné kvetinové aranžmány vytvárajú pohodu, dobré vzťahy a umožňujú sa lepšie sústrediť na prácu (Lorencová, 2008).

V príspevku predkladáme námety na aranžovanie viažúce sa k jednotlivým ročným obdobiam pre žiakov 3. a 4. ročníka základných škôl, ktoré môžu byť využité ako didaktická pomôcka pre učiteľov na rozšírenie obsahu vzdelávania na hodine pracovného vyučovania, výtvarnej výchovy prípadne sú vhodné pre mimoškolské aktivity žiakov v školských kluboch alebo centrách voľného času.

2 Materiál a metodika

Aranžérske práce a dekorácie boli realizované na Základnej škole Sekule v 3. a 4. ročníku. Pestovateľské práce sa už na základnej škole nevyučujú, žiaci môžu rozvíjať svoju tvorivosť len v rámci výtvarnej výchovy. Cieľom tohto predmetu je rozvoj detskej predstavivosti, fantázie, úsilie o vyjadrenie detského videnia, ale aj viesť deti v duchu humanitného využitia techniky, osvojovania si základných postupov, budovať zodpovedný prístup k práci a prírode, ktorá nás obklopuje, osvojovanie si výtvarného vnímania tvarov, farieb, štruktúr a podobne. Tieto hodiny sú veľmi významné a dôležité vo výchovno – vzdelávacom procese. Predmet sa neklasifikuje. Výsledky práce žiakov, ich postoj k práci, aktivita a pracovná disciplína sa hodnotia slovné.

V aranžmánoch sme použili niekoľko druhov divorastúcich aj okrasných rastlín, ktoré sme zbierali v čerstvom stave. Na sušenie rastlín sme využili metódu sušenia vzduchom, ktorá sa dá realizovať aj v školských podmienkach. Je to jednoduchá metóda vhodná aj pre žiakov 3. a 4. ročníka. Nazbierané odlíšené rastliny sme sušili vo zväzkoch zavesené dolu hlavou a zviazané tak, že konce stoniek boli v jednej rovine. Touto metódou sme sušili rebríček obyčajný (*Achillea millefolium*), vratič obyčajný (*Tanacetum vulgare*). Metódu sušenie vzduchom sme využívali aj pestovaných druhoch rastlín ako slamíha slamienková (*Helichrysum bracteatum*), zajačka vajcovitá (*Lagurus ovatus*), rebríček túžobníkovitý (*Achillea filipendulina*), lesknica kanárska (*Phalaris canariensis*), machovka čerešňová (*Physalis alkekengi*). Použili sme aj zakúpené farbené klasy pšenice letnej (*Triticum aestivum*) a naturálne zrná pšenice aj jačmeňa.

Na vytvorenie aranžmánov sme potrebovali v čerstvom stave konáre (prípadne s plodmi alebo kvetmi) nasledujúcich druhov drevín a lian: borovica hladká (*Pinus strobus*), jedľa srienistá (*Abies concolor*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), hlohyňa šarlátová (*Pyracantha coccinea*), vŕba Matsudova (*Salix matsudana*), breza previsnutá (*Betula pendula*), čerešňa obyčajná (*Cerasus avium*), zlatovka prostredná (*Forsythia x intermedia*), plamienok plotný (*Clematis vitalba*), brečtan popínavý (*Hedera helix*). Výber rastlinných druhov sme orientovali na nejedovaté rastliny. Prehľady najčastejších jedovatých okrasných druhov rastlín v mestách uvádzajú Štrba P. a Štrba B. (2004).

Ďalším prírodným materiálom, ktorý sme využili pri výrobe aranžmánov bol mach, seno aj kôru stromu. Ako podložku pre aranžmány sme zvolili misku, plastový pohárik, črepník. Sušené kvetiny, vetvičky sme vypichovali do plastelíny a piafloru. Pri práci s piaflorom je potrebné žiakov oboznámiť s jeho vlastnosťami aj vhodnou manipuláciou. Na pripevnenie výstuže sme okrem drôtu použili i disperzné lepidlo. Ako doplnkový a ozdobný materiál sme použili látkové stuhy, nite, lyko a sisalové vlákno.

Aranžérske návrhy boli technicky prispôsobené veku a zručnostiam žiakov. Inšpiráciu pre niektoré aranžmány sme čerpali od autorov Pazourková (1999), Schwarzbachová (2004), Thiele (2002), Altmezer (2003) a Barffová (1995).

3 Výsledky

V príspevku predkladáme 22 návrhov aranžérskych prác a dekorácii s využitím rôznych aranžérskych techník podľa rôznych ročných období (tab.1).

Tab.1 Prehľad aranžérskych návrhov pre 3. a 4. ročník ZŠ (Lorencová, 2008)

ARANŽÉRSKE NÁVRHY				
Číslo	Názov návrhu	Obdobie	Technika	Ročník
1.	kuriatka v kríkoch	jar	lepenie, vypichovanie	III.
2.	vajíčko v machu		lepenie, vypichovanie	IV.
3.	veľkonočný venček (obr.1)		viazanie, lepenie	III.
4.	veľkonočné hniezdo (obr.2)		vypichovanie	III.
5.	lietajúce vtáčiky		vypichovanie	III.
6.	rezané kvety vo váze		voľná technika	III.
7.	jarný stromček		vypichovanie	IV.
8.	valentínske srdiečko		lepenie	III.
9.	košík so sušenými kvetmi	jeseň	lepenie, vypichovanie	III.
10.	zvieratká z orechových škrupín		lepenie	III.
11.	ježko		lepenie	III.
12.	vianočný svietnik	zima	vypichovanie	IV.
13.	svietnik v orechovej škrupine		vypichovanie	III.
14.	Mikuláš		lepenie	III.
15.	ozdobná šiška		vypichovanie	III.
16.	vianočná pohľadnica		lepenie	III.
17.	košík na zavesenie		viazanie	IV.
18.	vianočná miska		vypichovanie	IV.
19.	adventný veniec		viazanie	IV.
20.	vianočný stromček zo sena		lepenie	IV.
21.	závesná hviezda		lepenie	III.
22.	vianočný stromček z fotokartónu		lepenie	III.

Na vzbudenie záujmu žiakov o aranžovanie v 3. a 4. ročníku ZŠ sme použili aktivizujúce prostriedky v rámci motivačných metód. Medzi obľúbené aktivizujúce prostriedky patria básničky a pesničky, využili sme ich pri návrhu 10 – zvieratká z orechových škrupín (obr.3 až 5), návrh 11 – ježko, návrh 14 – Mikuláš, návrh 20 – vianočný stromček zo sena a návrh 21 – Závesná hviezda. Ďalší aktivačný prostriedok hádanku sme použili pri návrhu 22 – vianočný stromček z fotokartónu.

Vybrané námety žiakov zaujali (obr.6 a 7) a najmä skvalitnili samotný vyučovací proces. Obavy, či žiaci zvládnu ich zhotovenie, sa rozplynuli hneď na začiatku. Pracovali uvoľnene, akoby si ani neuvedomovali, že sú na vyučovaní. V rámci motivácie žiaci nenútenou formou čerpali vedomosti z predmetov prvouka, prírodopis a hoci bola hodina výtvarnej výchovy, boli ochotní aj zaspievať pesničku. Niektorí žiaci dokonca pospevovali aj pri samotnej činnosti.

Myslíme si, že vytváranie aranžérskych námetov jednoznačne prispieva ku skvalitneniu vyučovacieho procesu. Tento názor potvrdzujú nasledujúci autori, ktorí sa zaoberali podobnou problematikou – Dedíková (1999), Pazourková (1999), Borisová (1999), Fedorová (2008).

Obr. 1 Veľkonočný venček

Obr. 2 Veľkonočné hniezdo

Obr. 3 Myška

Obr. 4 Ryba

Obr. 5 Korytnačka

Obr. 6 Žiaci s vytvorenými hviezdami

Obr. 7 Žiaci s vytvorenými Mikulášmi

Aranžovanie poskytuje žiakom priestor pre rozvíjanie ich fantázie, sami od seba dopĺňali a navrhovali iné riešenia. Pri práci s kvetmi a iným rastlinným materiálom obdivovali krásu a rozmanitosť prírody. Rozvíjal sa u nich cit k estetickému cíteniu, kombinácii farieb

a v konečnom dôsledku aj láska k prírode. Tešili sa z každej rastliny a každá bola pre nich zaujímavá niečím iným.

Kubičková a kol. (1979), kladie dôraz na rastlinný materiál, z ktorého sa tvorí základ a vrchol viazačského diela. Uvedené tvrdenie je opodstatnené, ak chceme vytvoriť pekný, dokonalý aranžmán, musíme mať dostatočné množstvo potrebného a kvalitného rastlinného materiálu. Takže jeho výber a príprava je veľmi dôležitá. Otázkou vhodného výberu rastlinného materiálu pre aranžmány sa zaoberá Viselková (2003) a Šníderová (2003). Šovcová (2002) vyzdvihuje aj dôležitosť výberu pomocného materiálu do ktorého aranžujeme, konkrétne správny výber váz.

Pri realizácii a zvládaní techník základov aranžovania si žiaci okrem iného precvičujú svoje zručnosti, návyky a taktiež trpezlivosť a vzťah k práci. Motiváciou a povzbudením pre každého je vyrobený kvetinový aranžmán, ktorým si môžu vyzdobiť triedu, školský klub alebo ho jednoducho darovať svojim blízkym. Podobnou problematikou sa zaoberala Kristeková (1999), ktorá chcela na niektorých základných technikách aranžovania ukázať vplyv estetickéj výchovy, podieľajúcej sa na skrášľovaní životného prostredia a osvojenia si základných zásad aranžovania. Každý pekný aranžmán prispeje k lepšej pohode a k uľahčeniu zvládania pracovných alebo školských povinností.

V konečnom dôsledku všetci autori konštatujú, že všetky námety na úpravu, viazanie a aranžovanie sú veľkým prínosom pre skvalitnenie a spestrenie vyučovacieho procesu.

4 Záver

V príspevku sme sa zaoberali návrhmi aranžérskych prác pre žiakov 1. stupňa základnej školy. Celkovo bolo navrhnutých 22 návrhov aranžérskych prác s využitím rôznych aranžérskych techník, z toho 6 návrhov sme realizovali pre žiakov základnej školy na vyučovaní výtvarnej výchovy. Uvedené návrhy môžu byť vhodnou didaktickou pomôckou pre učiteľov na rozšírenie obsahu vzdelávania na hodine pracovného vyučovania, výtvarnej výchovy, prípadne môžu byť návrhy aplikované aj počas mimoškolského vyučovania v školskom klube alebo v centrách voľného času.

Pod'akovanie: Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. LPP-0125-07 a UGA VI/6/2008. Ďakujeme tiež Mgr. Jane Pavelkovej za poskytnutú pomoc pri realizácii aranžérskych prác v Základnej škole Sekule.

5 Literatúra

- ALTMEZER, M. 2003. *Tvoríme z prírodných materiálov*. Trenčín : Anagram, 2003. 108 s. ISBN 80-968955-4-0
- BARFFOVÁ, U. 1995. *Hračky z prírody po celý rok*. Bratislava : Nezávislosť, 1995. 110 s. ISBN 80-85217-53-8
- BORISOVÁ, A. 1999. *Aranžovanie kvetín v 4. ročníku ZŠ* : diplomová práca. Nitra : UKF, 1999. 59 s.
- DEDÍKOVÁ, J. 1999. *Námety na aranžovanie rastlín pre 1. stupeň ZŠ* : diplomová práca. Nitra : UKF, 1999. 50 s.
- FEDOROVÁ, M. 2008. *Návrhy aranžérskych prác pre 1. stupeň základnej školy* : diplomová práca. Nitra : UKF, 2008. 102 s.
- HILLIER, M. 2000. *Aranžovanie kvetín : Praktická ilustrovaná príručka*. Bratislava : Slovart, 2000. 240 s. ISBN 80-7145-400-1
- HÖHN, R. 1975. *Květiny pro každou příležitost : Jak darovat, upravit a ošetřovat řezané květiny*. Praha : SZN, 1975. 93 s.
- KRISTEKOVÁ, J. 1999. *Aranžovanie kvetín v 3. ročníku základnej školy* : diplomová práca. Nitra : UKF, 1999. 73 s.

- KUBÍČKOVÁ, D. a kol. 1979. *Viazačstvo a aranžovanie kvetín*. Bratislava : Príroda, 1979. 302 s.
- LORENCOVÁ, J. 2008. *Návrhy aranžérskych prác pre žiakov základnej školy* : bakalárska práca. Nitra : UKF, 2008. 50 s.
- PAZOURKOVÁ, A. 1999. *Námety na aranžovanie rastlín pre 1. stupeň základnej školy* : diplomová práca. Nitra : UKF, 1999. 61 s.
- POKORNÝ, J. a kol. 1968. *Aranžování a vazba květín*. Praha: SZN. 1968. 206 s.
- SCHWARZBACHOVÁ, A. 2004. *Sušené kvetiny: 30 jednoduchých a pôsobivých dekorácií pre všetky ročné obdobia a príležitosti*. Praha : Cesty, 2004. 80 s. ISBN 80-7181-387-7.
- ŠNÍDEROVÁ, V. 2003. *Využitie drevín vo viazačských a aranžérskych prácach* : diplomová práca. Nitra : SPU, 2003. 103 s.
- ŠOVCOVÁ, K. 2002. *Vázy a ich aranžovanie* : bakalárska práca. Nitra : SPU, 2002. 63 s.
- ŠTRBA, P., ŠTRBA, B. 2004. *Jedovaté okrasné dreviny v podmienkach centrálnych mestských zón*. In *Výchova k zdraviu a zdravému životnému štýlu 4*. Nitra : FPV UKF, edícia Prírodovedec č. 143, 2004, s. 301-306. ISBN 80-8050-739-2.
- THIELE, G. 2002. *Tvoríme z prírodných materiálov*. Trenčín : Anagram, 2002. 32 s. ISBN 80-9687-64-2-2
- VISELKOVÁ, M. 2003. *Výber sortimentu letničiek k aranžovaniu v čerstvom stave* : bakalárska práca. Nitra : SPU, 2003. 51 s.

Recenzent: doc. RNDr. T. Baranec, CSc., Katedra botaniky, FAPZ, Slovenská poľnohospodárska univerzita, Tr. A. Hlinku 2, 949 01 Nitra, e-mailová adresa: Tibor.Baranec@uniag.sk